

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Metodika síťování sociálních služeb

Podle § 95 písm. h) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o sociálních službách), kraj určuje síť sociálních služeb na území své působnosti; činí tak v rámci své povinnosti zajišťovat dostupnost poskytování sociálních služeb na svém území v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb.

Určení krajské sítě sociálních služeb spadá do samostatné působnosti kraje ve smyslu § 14 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Metodika síťování sociálních služeb (dále jen Metodika) nemá jakékoli ambice zasahovat do výkonu samostatné působnosti kraje; stanovení pravidel pro určení sítě sociálních služeb je plně v pravomoci každého kraje.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (dále jen MPSV) vydává tuto Metodiku jako dokument sjednocující dosavadní příklady dobré praxe jednotlivých krajů v zájmu zajištění určité minimální úrovně standardů v rámci procesu určování sítě. Činí tak zejména z následujících důvodů:

- zařazení příslušné sociální služby do krajské sítě je spojeno s legitimním očekáváním jejího poskytovatele, že služba bude krajem pověřena zajištěním služby obecného hospodářského zájmu („pověření“) ve smyslu Rozhodnutí Komise ze dne 20. 12. 2011 o použití čl. 106 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie na státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby udělené určitým podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu (2012/21/EU, Úř. věst. L 7, 11. 1. 2012); sociální služba zařazená do krajské sítě tak získává oproti jiným registrovaným službám, které do sítě zařazeny nejsou, výhodu poskytování vyrovnávací platby z veřejných zdrojů;
- vyrovnávací platba, poskytovaná ke krytí čistých nákladů sociálních služeb zařazených do krajské sítě, je sice vícezdrojová, avšak dominantní podíl v rámci ní představuje dotace poskytovaná krajům ze státního rozpočtu podle § 101a zákona o sociálních službách;
- mezi krajem a příslušnými poskytovateli sociálních služeb, kteří byli zařazeni do krajské sítě, resp. o zařazení žádají, existuje veřejnoprávní vztah, v rámci kterého používá kraj postavení silnější strany, neboť autoritativně rozhoduje o právech dotčených poskytovatelů sociálních služeb. Je proto nezbytné, aby proces určování sítě sociálních služeb respektoval zásady transparentnosti, rovného zacházení, zákazu diskriminace a přiměřenosti; v tomto směru se jednoznačně vyvíjí i nejaktuálnější rozhodovací praxe soudů.

Metodika vznikla jako jeden z výstupů expertní pracovní skupiny¹ v projektu MPSV „Zajištění podpory střednědobého plánování sociálních služeb na krajské úrovni“. Metodika má sloužit jako podklad pro sestavování sítě sociálních služeb v krajích a byla vytvořena s cílem vymezit a sjednotit základní parametry pro určování sociálních služeb, které jsou nebo mají být zařazeny do krajské sítě.

Povinnost určovat síť sociálních služeb, která je součástí střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb, je v rámci zákona o sociálních službách vymezena již od roku 2015; z tohoto důvodu mají již kraje zpracovány různé postupy pro sestavování sítě, zejména kritéria pro síťování (tj. vstup i zařazování). Metodika proto kromě níže uvedených parametrů ponechává dostatek prostoru pro aplikaci dílčích kritérií či parametrů síťování na krajské úrovni.

¹ Členové pracovní skupiny: JUDr. Libuše Holasová, Ing. Stanislava Správková, Ing. Lenka Kapustová, Mgr. Jiří Bína, Mgr. Vladislav Fryč, Ing. Hana Prokopová Nesrstová, Mgr. Valerie Navrátilová, JUDr. Karel Zuska, Daniel Dárek, Mgr. Kryštof Hanzlík, Mgr. David Pospíšil, Mgr. Antonín Shejbal, PhDr. Vladana Vasková.

Metodika tak neomezuje kraje v tom, aby si stanovily další parametry anebo rozvedly parametry uvedené v Metodice dle svých specifík (v souladu s vyhláškou a zákonem). Stejně tak i způsob hodnocení parametrů zůstává na jednotlivých krajích, které mohou využít svých systémů hodnocení (ať už binární, nebo škálovací – bodovací). Metodika se tedy zaměřuje na popis parametrů, které by měly být reflektovány při sestavování všech krajských sítí s tím, že kraje mohou podle svého uvážení tyto parametry rozvést či doplnit, a jak již bylo výše zmíněno, zvolit si systém či způsob jejich hodnocení.

Metodika vychází z principu, že posuzování míry naplnění jednotlivých parametrů (hodnocení) se děje vždy se stavem k rozhodnému dni, kterým je den podání žádosti o zařazení sociální služby do krajské sítě („rozhodný den“). Pokud dojde po rozhodném dni k jakékoli změně, která by mohla mít dopad na hodnocení míry naplnění parametru, je povinností příslušného poskytovatele sociální služby takovou skutečnost neprodleně oznámit kraji. Tato povinnost poskytovatele trvá po celou dobu zařazení sociální služby v krajské síti. Kraj by měl mít dále možnost v případě jakýchkoli důvodných pochybností si kdykoli vyžádat od poskytovatele příslušné sociální služby aktuální potvrzení, resp. doložení, že určitý parametr je nadále splňován. Pokud poskytovatel sociální služby v průběhu doby zařazení do krajské sítě přestane naplňovat určitý parametr, měl by mít kraj možnost vyzvat poskytovatele ke zjednání nápravy a doložení napraveného stavu v určité přiměřené lhůtě a v případě marného uplynutí stanovené lhůty rozhodnout o vyřazení sociální služby z krajské sítě.

Pokud je naplnění parametru prokazováno čestným prohlášením, vychází se ze zásady presumpce pravdivosti čestného prohlášení předloženého poskytovatelem sociální služby; pokud však kraj získá jakékoli indicie, které by mohly svědčit o opaku, je oprávněn požadovat prokázání naplnění parametru jinými doklady (např. aktuálním potvrzením o bezdlužnosti apod.).

Určování sítě sociálních služeb je součástí déletrvajícího procesu zajištění dostupnosti sociálních služeb, do něhož spadá mj. též registrace příslušné sociální služby dle zákona o sociálních službách, vydání pověření, dotační řízení k poskytování dotací jako součásti vyrovnávací platby apod.; tyto další procesy mají svá vlastní pravidla posuzování a hodnocení, která se mohou zčásti překrývat s parametry dle této Metodiky. Naplnění některých parametrů pro zařazení sociální služby do krajské sítě proto může být v rámci procesu zajištění dostupnosti sociálních služeb posuzováno i vícekrát, a to k jinému časovému okamžiku.

Metodika dále vychází z principu, že naplnění parametrů se dokládá a posuzuje vždy při podání žádosti o zařazení sociální služby do krajské sítě, nebo při podání žádosti o změnu (např. rozšíření kapacit).

V případě žádosti o „znovuzařazení“ sociální služby do krajské sítě beze změn (jde o situace, kdy uplyne doba trvání stávající krajské sítě a kraj určuje krajskou síť na další období) může kraj zavést zjednodušený způsob prokazování (a posuzování) naplnění parametrů (např. prohlášení poskytovatele sociální služby, že oproti předchozímu období nedošlo k žádné podstatné změně ohledně naplnění parametrů).

Parametry zařazení do krajské sítě sociálních služeb

a) Platební schopnost

Poskytovatel není v úpadku, ani v situaci hrozícího úpadku ve smyslu § 3 insolvenčního zákona, nebo u poskytovatele nenastala či bezprostředně nehrozí jiná okolnost, jejíž důsledky mohou vážně ohrozit schopnost poskytovat řádně sociální služby v rámci krajské sítě sociálních služeb.

Naplnění tohoto parametru má zajistit, aby do krajské sítě sociálních služeb byly zařazeny služby, jejichž poskytovatelé disponují určitou právní a finanční stabilitou, tj. u nichž neexistují okolnosti, které by mohly ohrozit jejich schopnost zajistit dostupnost příslušné sociální služby v rámci krajské sítě.

Naplnění parametru se prokazuje čestným prohlášením (jeho vzor je obsažen v příloze). Kraj vychází ze zásady presumpce pravdivosti čestného prohlášení; pokud však kraj získá jakékoli indicie, které by mohly svědčit o opaku, je oprávněn požadovat prokázání naplnění parametru jinými doklady (např. aktuální účetní závěrkou, která není dosud zveřejněna, vysvětlením k probíhajícím řízením či podnětům, aktuálním potvrzením o bezdlužnosti apod.).

Za tzv. „hrozící úpadek“ se považuje situace předvídaná § 3 odst. 5 insolvenčního zákona, tj. situace, kdy „lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.“

Za tzv. „jinou okolnost“, jejíž důsledky mohou vážně ohrozit schopnost poskytovat řádně sociální služby v rámci krajské sítě sociálních služeb, lze považovat např. existenci významnějšího dluhu vůči státu či územně samosprávné instituci, znemožňujícího čerpání dotačních prostředků, zjištění či podezření na porušení rozpočtové kázně, které může mít významný dopad na rozpočet poskytovatele, exekuční řízení, v jehož důsledku hrozí významnější zásah do vlastnických práv poskytovatele apod.

Hodnocení parametru se provádí se stavem k rozhodnému dni, tj. **ke dni podání žádosti o zařazení sociální služby (ev. změny kapacit) do krajské sítě**, a to způsobem: **ano** (podmínky parametru splněny) – **ne** (podmínky parametru nesplněny).

Vzhledem k tomu, že se jedná o parametr, jehož naplnění či nenaplnění zásadním způsobem ovlivňuje schopnost poskytovatele zajistit dostupnost sociální služby, je u tohoto parametru zcela na místě aplikovat obecný přístup, že pokud dojde po rozhodném dni ke změně, která by mohla mít dopad na hodnocení míry naplnění parametru, je povinností příslušného poskytovatele sociální služby takovou skutečnost neprodleně oznámit kraji. Tato povinnost poskytovatele trvá po celou dobu zařazení sociální služby v krajské síti. Kraj by měl mít dále možnost si v případě jakýchkoli důvodných pochybností kdykoli vyžádat od poskytovatele příslušné sociální služby aktuální potvrzení, resp. doložení, že tento parametr je nadále splňován.

b) Registrace

Služba je registrována.

Poskytovatel toto dokládá aktuálním rozhodnutím o registraci sociální služby k rozhodnému dni (podání žádosti o registraci nebo poslední žádosti o její změnu). U stávajících poskytovatelů si může kraj tuto informaci vyžádat (vč. lhůty pro splnění informační povinnosti), resp. v případě, že je příslušný krajský úřad registrujícím orgánem, může informaci doplnit sám z registračního spisu.

c) **Dodržování závazných postupů a podmínek uvedených ve strategických dokumentech pro oblast sociálních služeb schválených orgány kraje**

Závaznými postupy a strategickými dokumenty jsou míněny: SPRSS², karty sociálních služeb, smlouvy o poskytnutí dotace, pověření, další dokumenty a materiály z oblasti sociálních služeb.

Parametr umožňuje vyřadit z krajské sítě sociálních služeb ty poskytovatele, kteří aktuálně neplní povinnosti stanovené krajem v jeho dokumentech, materiálech, jež byly schváleny radou nebo zastupitelstvem kraje.

Parametr také slouží jako pojistka proti možnému budoucímu zařazení poskytovatelů, kteří ve stávající síti sociálních služeb neplní určené povinnosti.

Kraj sám si může stanovit, které z povinností považuje za zásadní (např. naplňovat systém krajského výkaznictví) a které za marginální a zda i porušení marginálních (s následnou nápravou) je již důvodem k vyřazení nebo příštímu nezařazení do sítě.

d) **Soulad se SPRSS/AP³**

Druh a forma sociální služby pro cílovou skupinu je v souladu se SPRSS/AP s vazbou na celkovou kapacitu sítě sociálních služeb a její finanční udržitelnost (plánem finančních zdrojů na zajištění poskytování sociálních služeb v kraji).

Parametr je obecný, je zde možnost kraje vyspecifikovat vlastní podparametr/y. Jde o parametr, který vyřadí z procesu ty služby, které nejsou součástí SPRSS/AP.

e) **Schopnost sociální služby reagovat na potřeby osob na území**

Parametr zjišťuje, zda sociální služba zařazená v síti či nově žádající o vstup do sítě skutečně reaguje na aktuální (případně dosud nesaturovanou) potřebu poskytování sociální služby na území, zda časová a územní dostupnost služby odpovídá potřebám definované cílové skupiny.

Dosažitelnost odpovídající služby tam, kde je příslušný okruh osob a kdy je třeba potřebu řešit. Jde o soulad potřeb s tím, co poskytovatel nabízí a zadavatel vyžaduje (nenaplnění je důvodem k vyřazení). Může též sloužit k rozlišení jednotlivých služeb, pokud je jich na území více – kdy je tak např. možné odlišit ty, které jsou k dispozici v širším časovém pásmu nebo s větším územním pokrytím.

f) **Služba vychází z procesu plánování na území dopadu SPRSS**

Parametr soulad služby s komunitním plánem a podpora obecního úřadu obcí s rozšířenou působností (dále jen OÚORP) a úřadu městské části (dále jen ÚMČ) je nezbytný pro zmapování aktuální situace a potřebnosti služby v OÚORP (ÚMČ), který svým vyjádřením, vycházejícím ze znalosti situace na území, deklaruje potřebnost a podporu, či nepodporu setrvání služby v síti, nebo zřízení nové služby (odkazem na komunitní plán či zdůvodněním aktuálně zjištěné potřebnosti zřízení služby). Kraj nemusí, pokud má z vlastní činnosti jiné informace a důvody, vyjádření OÚORP (ÚMČ) reflektovat – v rámci parametru si kraj vydefinuje situace, kdy nebude k vyjádření OÚORP (ÚMČ) přihlíženo, např. služby s celokrajskou působností, služby, u kterých je jednoznačná potřebnost, avšak OÚORP (ÚMČ) je na svém území nechce apod.

² SPRSS = střednědobý plán rozvoje sociálních služeb,

³ AP = akční plán rozvoje sociálních služeb.

g) Personální nastavení sociálních služeb

Personální nastavení sociálních služeb je v souladu se strategickými dokumenty pro oblast sociálních služeb schválenými orgány kraje. Strategickými dokumenty jsou míněny: SPRSS, AP, karty sociálních služeb, další dokumenty a materiály z oblasti sociálních služeb.

Parametr umožňuje vyřadit z krajské sítě sociálních služeb ty poskytovatele, kteří aktuálně neplní povinnosti stanovené krajem v jeho dokumentech, materiálech, jež byly schváleny radou nebo zastupitelstvem kraje. Parametr také slouží jako pojistka proti možnému budoucímu zařazení poskytovatelů, kteří ve stávající síti sociálních služeb neplní určené povinnosti.

Kraj sám si může stanovit, které z povinností považuje za zásadní a které za marginální a zda i porušení marginálních (s následnou nápravou) je již důvodem k vyřazení nebo příštímu nezařazení do sítě.

h) Rozpočet a finanční plán

Předložení rozpočtu služby a existující finanční plán je předpokladem zařazení poskytovatele sociální služby do sítě.

i) Kalkulace a reálnost financování služby ze strany poskytovatele. Služba má reálný rozpočet na bázi vícezdrojového financování ve vazbě na druh a formu služby.

Předpokládaná výše kalkulace nákladů odpovídá nákladovosti dané sociální služby ve vztahu k jednotce, ke které je počítán. Vyrovnanost rozpočtu je pak zajištěna reálnými zdroji financování (kraj, obec, soukromý sektor).

j) Evidence a výběr úhrad

Existuje evidence úhrad uživatelů u úhradových služeb a jejich zahrnutí do výnosů + u úhradových služeb je zajištěn výběr úhrad od uživatelů.

k) Osobní a provozní náklady

Osobní a provozní náklady a jejich vzájemný poměr odpovídá reálnému rozpočtu poskytované sociální služby.

l) Náklady na jednotku

Výše plánovaných nákladů na jednotku odpovídá obvyklým hodnotám. Náklady na jednotku (lůžko/úvazek/hodinu péče) jsou v souladu s místně obvyklými náklady (lze akceptovat vyšší jen u specifických cílových skupin⁴ nebo druhů služeb).

⁴ Za „specifické“ cílové skupiny lze především považovat: lidé s PAS, těžkými poruchami chování, neurodegenerativními a závažnými duševními onemocněními, Alzheimerovou demencí, Parkinsonovou a Huntingtonovou chorobou.

m) Zkušenosti a dobrá praxe

Zkušenost s poskytováním sociální služby

Poskytovatel je schopen doložit poskytování sociální služby minimálně v půlročním období.

Poskytovatel se při poskytování sociálních služeb osvědčil.

Míní se osvědčenost a dobrá zkušenost s poskytovatelem, který se v síti již nachází (např. je zařazen v městské síti či je v síti sociálních služeb jiného kraje), nebo se v krajské síti nacházel (pokud dochází k přehodnocení celé krajské sítě sociálních služeb; zde si kraj může stanovit dobu, po kterou je ještě zpětně relevantní hodnotit dobrou zkušenost, např. jeden rok).

Naplnění parametru buďto dokládá poskytovatel, a to vyjádřením (pozitivními referencemi o službách, které provozuje, od správce sítě sociálních služeb – jiného kraje nebo města), anebo si kraj může sám rovnou toto kritérium zařadit do svého systému hodnocení a sám se k němu vyjádřit (tj. v praxi např. přidělit body za dobrou zkušenost).

Tento pomocný parametr lze použít také v situaci, kdy pro poptávku do sítě podává totožnou či velmi podobnou nabídku více poskytovatelů; naplnění parametru, tj. dobrá zkušenost správce sítě tak může představovat body navíc nebo jiné zvýhodnění (záleží na tom, jaký systém hodnocení kraj používá).

Osvědčenost a dobrou zkušenost lze přitom definovat jako bezproblémové naplnění požadavků na poskytování sociálních služeb daných správcem sítě ze strany poskytovatele.

Obsah parametru lze rovněž rozšířit o případy, kdy poskytovatel prošel na rozdíl od ostatních poskytovatelů v pořádku kontrolami, případně napravil zjištěná pochybení (což se ověřilo při následné kontrole), pokud se kraj rozhodne toto považovat za osvědčenost a dobrou zkušenost.

Další námět pro využití dobré praxe i u nových poskytovatelů je, že poskytovatel uvede, jaké metody a postupy bude používat pro zajištění základních činností služby. Správce sítě může stanovit, které metody považuje pro druh sociální služby a pro cílovou skupinu za dobrou praxi, kterou musí být uchazeč o vstup do krajské sítě povinen zajistit.

Nejedná se o hodnocení ve smyslu ano/ne. Naplní-li poskytovatel parametr, je mu v systému hodnocení poskytovatelů ucházejících se o setrvání či zařazení do sítě uděleno dílčí vyšší hodnocení, např. přičtením určitého počtu bodů navíc.

Parametr je pouze doplňující a fakultativní.

Příloha – vzor čestného prohlášení:

Vzor čestného prohlášení v rámci parametru platební schopnost

Prohlašuji, že (název poskytovatele) není v úpadku, ani v situaci hrozícího úpadku ve smyslu § 3 insolvenčního zákona, nenastala či bezprostředně nehrozí jiná okolnost, jejíž důsledky mohou vážně ohrozit schopnost poskytovat řádně sociální služby v rámci krajské sítě sociálních služeb. (Název poskytovatele/statutárního zástupce) se zavazuje nahlásit neprodleně kraji případné změny týkající se skutečností uvedených v tomto čestném prohlášení anebo jiné změny ve smyslu předchozí věty.

V... dne...

Podpis, razítko